

LA INFORMACIÓ COM A RECURS

Els Centres de Documentació de la Universitat de València

En la darrera dècada del segle XX ja sembla inqüestionable la importància creixent de l'accés a la informació com un dels recursos clau per al desenvolupament econòmic i social d'una comunitat. Si adjuntem això a les tendències de la política de reforma de la Universitat —política d'acostament de les activitats universitàries a la societat de la qual formen part, tot contribuint així al seu desenvolupament i benestar—, aquesta es configurarà com un servei amb importants responsabilitats en dos camps claus: els recursos humans i l'accés a la informació.

En efecte, la Universitat comparteix les característiques peculiars de qualsevol empresa del sector serveis: la *intangibilitat* de la prestació i la *personalització* d'aquesta entre el prestatari i el client, característiques totes dues que evidencien l'excel·lent importància de l'actiu humà en aquest tipus d'organitzacions. Aquest concepte és utilitzat a bastament pels teòrics de l'àrea en les tasques de formació universitària, però hom troba a faltar l'existència d'una consciència clara del fet que els recursos informatius constitueixen una de les més grans riqueses de la Universitat —alhora que suposen una de les partides pressupostàries de més gran quantia— el quals no sempre s'aprofiten de manera eficient per a benefici de la comunitat científica en particular i per a la societat en general. En altres paraules: la societat de la informació requereix una resposta clara de les universitats.

El retard en el desenvolupament de les biblioteques universitàries al nostre país, a diferència dels països anglosaxons, naix sens dubte de la tradicional falta de conscienciació sobre els valors dels recursos informatius de què disposen les universitats. Això condemnava les biblioteques universitàries a viure en una crisi permanent, tant de caràcter econòmic com estructural, tot tenint com a conseqüència la disgregació dels recursos informatius, com és el cas de les biblioteques departamentals.

D'altra banda, la coincidència de dos aspectes d'una mateixa situació —el creixement exponencial del nombre d'alumnes i l'important retard de les tasques d'informatització de les biblioteques— ha contribuït al fet que a les biblioteques universitàries, avui dia, s'haja produït un fenomen de desnaturalització de les seues funcions i finalitats, en passar de ser *llocs de treball* a *llocs d'acollida o d'estudi*. Les sales de lectura s'han convertit en sales d'estudi, com a resultat de la progressiva ruptura que existeix en el món universitari entre docència i investigació.

A la Universitat de València podem trobar un bon exemple d'això. Ara bé, mentre que per subvenir les mancances econòmiques i estructurals sembla que s'han disposat ja els mecanismes adequats —amb la reestructuració del Servei d'Informació Bibliogràfica com a organisme central dels serveis d'informació, i també amb la posada en marxa del procés d'informatització en DOBIS-LIBIS—, no sembla que hi haja solucions immediates al segon dels problemes plantejats, el de la desnaturalització funcional de les biblioteques.

Els sis centres de documentació que existeixen a la Universitat de València, comparteixen els problemes assenyalats per a les biblioteques, però en aquest cas minimitzats, per tractar-se d'un tipus d'ens l'especialització dels quals fa que, entre els seus usuaris, constitueixen àmplia majoria els investigadors. Aquesta característica i el reduït de les seues sales de consulta elimina la possibilitat que esdevinguen meres sales d'estudi. Altra característica que comparteixen quatre d'aquests sis centres de documentació és el fet que siguen producte d'iniciatives personals o institucionals de diferents facultats o departaments. Un centre pioner en la documentació mèdica, com ara el **Centre de Documentació i Informàtica Biomèdica**, naix lligat a la tasca dels catedràtics José María López Piñero i Mª Luz Terrada, i actualment forma part de l'Institut

Les biblioteques universitàries han passat de ser llocs de treball a llocs d'acollida o d'estudi

d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència. El **Centre de Documentació Europea** (CDE) té el seu origen en un conveni signat en 1982 entre la Facultat d'Econòmiques i la Comissió Europea. El **Centre d'Informació i Documentació Educativa** (CIDEUV) està relacionat amb el Servei de Formació Permanent, i el **Centre d'Informació i Documentació Europea d'Economia Pública, Social i Cooperativa** (CIDECE) sorgeix en 1989 per l'impuls de CIRIEC-Espanya. En canvi, la **Unitat d'Informació i Documentació**, instal·lat al carrer de la Nau, és fruit de la reestructuració realitzada pel SIB per tal de centralitzar els serveis de consultes bibliogràfiques automatitzades i d'accés al document de la resta de les Unitats d'Informació Bibliogràfica de la Universitat.

El panorama deixa entreveure, doncs, una atomització que sembla excessiva, encara que les característiques pròpies de cada centre —tot i concentrant-se en la seua àrea de coneixement— puguen servir com a disculpa d'aquesta falta de contacte que s'ha de pal·liar.

Centre de Documentació i Informàtica Biomèdica

Les activitats relacionades amb la Documentació mèdica s'iniciaren a Espanya en la Universitat de València a partir de 1960. Comptaren amb el patrocini de la Caixa d'Estalvis de València des de 1968 i deu anys més tard es constituí, com a obra social en col·laboració entre ambdues institucions, l'actual Centre de Documentació i Informàtica Biomèdica. Més endavant, La Caixa d'Estalvis va trencar la baralla amb la Universitat, i, en fundar-se en 1985 el nou Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència, de la Universitat de València i el CSIC, el Centre ha quedat integrat en aquest.

El Centre de Documentació i Informàtica Biomèdica ha estat l'embrió del desenvolupament de la

documentació científica a València. Durant un llarg període de temps ha suposat l'únic punt d'accés a les bases de dades internacionals en la nostra ciutat, motiu pel qual els seus serveis anaven més enllà de l'àrea de la Biomedicina. D'altra banda, pels seus cursos de formació en documentació científica han passat la major part dels professionals que, actualment, desenvolupen les seues tasques als centres de documentació del país.

Entre els serveis que ofereix destaca el de les recerques automatitzades d'informació científica mitjançant l'accés a gairebé 500 bases de dades, que són les de major interès biomèdic que existeixen al món. Entre d'altres hi són MEDLARS, EXCERPTA MEDICA, BIOSIS, PASCAL, CHEMICAL ABSTRACTS i SCI-SEARCH, com també l'Índex Mèdic Espanyol (IME) elaborat pel propi Centre. Actualment hom ja hi pot accedir a algunes d'aquestes bases en suport CD-ROM, on cal destacar la base de dades IME que, després de ser publicada durant molt de temps pel propi Centre en format paper, ha estat inclosa pel CSIC en el CD-ROM publicat per aquest organisme, el qual comprén cinc bases de dades: ICYT (ciència i tecnologia), ISOC (ciències socials), CIRBICL (monografies de les biblioteques del CSIC), CIRBICR (catàleg col·lectiu de publicacions periòdiques de les biblioteques del CSIC) i la ja comentada IME (bibliografia nacional en el camp de la Biomedicina). Complementen els seus serveis una biblioteca de referència per a tasques de recuperació manual d'informació científica i la secció de reprografia, la qual proporciona reproduccions dels fons bibliogràfics propis del Centre i, a més a més, gestiona en biblioteques nacionals i forasteres còpies de qualsevol publicació científica que se sol·licite.

Unitat d'Informació i Documentació

La Unitat d'Informació i Documentació sorgeix com a resultat de la reestructuració dels serveis d'informació de la Universitat de València, amb la finalitat de centralitzar els serveis de recerca bibliogràfica informatitzada i d'accés al document. Com a resultat d'aquest procés la Unitat d'Informació i Documentació té un caràcter generalista, la qual cosa la diferencia de les característiques comunes dels centres de documentació apuntades anteriorment. Els seus serveis són destinats a tota la comunitat universitària de la Universitat de València, tot i que també atén peticions externes.

A causa de les seues peculiaritats, resulten especialment importants les tasques de coordinació que exerceix entre les diferents biblioteques universitàries, que hi remeten els seus usuaris per a aquells serveis en què la Unitat d'Informació i Documentació es troba especialment dotada. El

Centre s'estructura en dues seccions:

1. *Secció d'accés al document.* Localització de qualsevol document —monografies, actes de congressos, etc.— sol·licitat per l'usuari mitjançant el préstec interbibliotecari. Per a això la UID manté contactes amb biblioteques espanyoles i internacionals i amb serveis específics d'obtenció d'originals. Les tarifes varien segons la font de localització.

2. *Secció de consultes bibliogràfiques.* Bé siga en línia o consultant els CD-ROMs adquirits pel servei. Entre les bases disponibles per a consulta destaquen l'ISBN (llibres publicats a Espanya), *Books in Print* (monografies publicades als EUA), ERIC (bibliografia en l'àrea de l'Educació), *Inside Information*, *Le Livre Disponible*, etc.

Complementa el servei una petita biblioteca de referència que és a disposició de qualsevol usuari que la necessita, formada per catàlegs de biblioteques, diccionaris, directoris, etc.

Centre de Documentació Europea

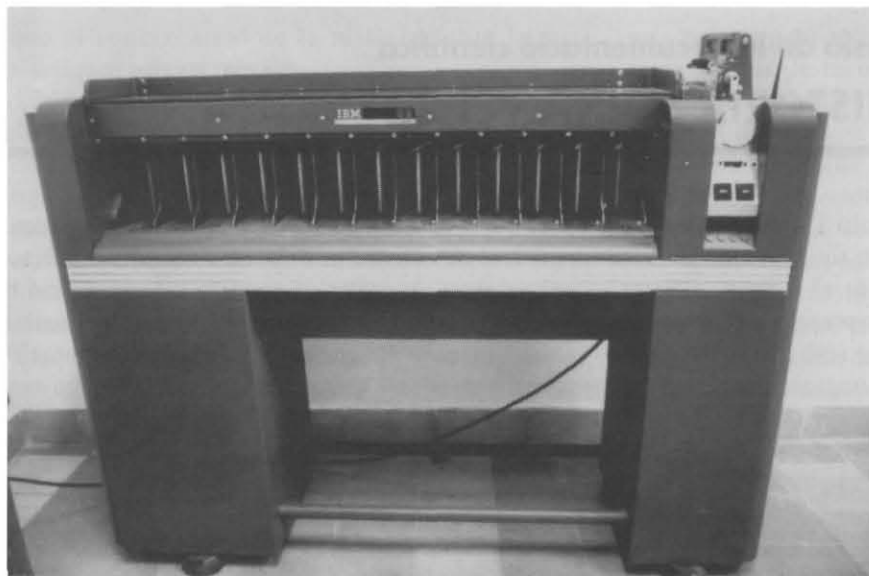
El *Centre Documentació Europea* naix l'any 1982 com a conseqüència de l'acord subscrit entre la Comissió de les Comunitats Europees i la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales. Està integrat dintre d'una xarxa de Centres de Documentació Europea, existent en universitats dels dotze països comunitaris amb l'objectiu d'apropar la comunitat universitària i el públic en general a les activitats de les institucions comunitàries.

Per a portar a cap aquest objectiu, el CDE rep gratuïtament totes les publicacions de la CE i té accés a les bases de dades de la Comunitat, vertaderes fonts d'informació de primera mà sobre les diferents polítiques comunitàries. Per això disposa dels mitjans adequats per a resoldre els dubtes o peticions dels possibles usuaris sobre els assumptes comunitaris: legislació, convocatòries de programes, oposicions, recerques bibliogràfiques, conferències o cursos, etc.

El personal del CDE analitza tota la documentació que els arriba i confecciona, d'aquesta manera, una sèrie de bases de dades pròpies, la consulta de les quals hom pot realitzar si s'acosta al centre, o bé mitjançant la xarxa de MacIntosh de la Universitat: la base de dades *Easy* (bibliografia sobre la CE), la base de dades *I+CE* (convocatòries de programes, cursos i oposicions) i la *Guía de Financiación Comunitaria 1993* (oportunitats i programes de la CE).

La informació oferida pel CDE-València s'estructura en tres grans apartats:

- a) legislació: base de dades CELEX;
- b) estadístiques: base de dades en CD-ROM COMEXT i Eurostat-CD;
- c) bibliografia: base de dades SCAD.

Màquina classificadora de fitxes Hollerich, una de les primeres utilitzades pel Servei de Documentació i Informàtica Biomèdica de la Universitat de València

També disposa d'una àrea de publicacions amb l'objectiu de garantir la màxima difusió dels seus recursos informatius; aquestes són: *Info-Europa* (Butlletí Mensual d'Alerta), *Dossiers del CDE* (monogràfics d'abast general sobre temes comunitaris) i la sèrie *Documents de Treball* (publicacions especialitzades sobre assumptes d'integració europea).

Centre de Documentació Europea d'Economia Pública, Social i Cooperativa

El CIDECEC va obrir les seues portes el 1989, sota el patrocini de CIRIEC-Espanya i la Universitat de València, per a tots aquells investigadors i interessats en l'Economia Social, Pública i Cooperativa. Per fer això ha aconseguit reunir un fons especialitzat que inclou més de 1.500 monografies i les principals revistes científiques de l'àrea en qüestió.

Entre els serveis que ofereix destaca, a l'igual dels altres centres, el de la recerca bibliogràfica automatitzada, per al que té accés directe al Centre de Documentació de CIRIEC Internacional, situat a Lieja i a la base de dades de l'Organització Internacional del Treball (OIT) de Ginebra entre altres. Especialment interessant és l'accés que des d'aquest Centre s'ofereix a les bases de dades GV-LexData de la Generalitat Valenciana, que recopila la totalitat dels actes legislatius publicats en el Diari Oficial d'aquesta (DOGV).

El servei d'accés a les bases de dades de l'àrea de l'Economia Social és complementat amb els de reprografia, lectura en sala, préstec i el de difusió selectiva de la informació. També edita el butlletí *Notícies de la Economía Pública, Social y Cooperativa* i col.labora en les publicacions de CIRIEC-Espanya.

Centre d'Informació i Documentació Educativa

El Centre d'Informació i Documentació Educativa de la Universitat de València naix com a complement del Servei de Formació Permanent, i té el seu emplaçament a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació del campus de Blasco Ibáñez. Els seus fons abracen tots aquells materials relacionats amb l'educació especial, les didàctiques específiques, la formació permanent, la metodologia i la tecnologia educatives, la reforma educativa, i temes semblants.

El projecte més destacat d'aquest Centre és el de la creació d'un banc de dades propi sobre materials curriculars i experiències d'innovació. A nivell extern, manté contactes per a l'intercanvi d'informació i materials d'educació superior amb el Centre d'Informació i Documentació Educativa de Madrid i amb centres semblants de Montreal, Londres, La Habana, Hamburg i CRESALC de la UNESCO.

Fons de les Nacions Unides

El Fons ONU es troba dins de la Unitat Bibliogràfica de la Facultat de Dret, i és el producte de les gestions portades a cap per professors del Departament de Dret Internacional davant aquest organisme. La seua consulta a la biblioteca de la facultat és possible des del començament dels anys 80 i es compon de llibres, revistes i documentació interna de l'ONU. La recerca bibliogràfica s'ha agilitat enormement amb l'aparició d'una base de dades referencial, la qual conté la totalitat dels fons de les Nacions Unides i es troba accessible també en la biblioteca de la facultat.

A. R. Moreira

PETITA NOVA HISTÒRIA D'UNA VELLA QÜESTIÓ

La generació, conservació i utilització de la documentació és inherent a tota forma històrica d'administració –o, el que és el mateix, d'Estat– d'ençà que es coneix l'escriptura. Tanmateix, les coses han canviat molt. És per això que, a partir dels anys 60, sorgeix als països anglosaxons una nova disciplina –la *information science*– com a resultat de diversos processos confluents: primerament, el creixement exponencial de les publicacions, a partir

, els quals permeten la consulta mitjançant un lector perifèric del nostre ordinador, i així disminueixen enormement els costos de consulta i de producció de bases de dades. En el terreny del control bibliogràfic –anomenem-lo Biblioteconomia o Documentació– resulta evident que l'aplicació de les noves tecnologies permet, d'una banda, la simplificació i agilitació dels procediments més embarassosos i mecànics, i d'altra, l'aparició de nous serveis no contemplats en els esquemes tradicionals de treball, com ara el de les recerques bibliogràfiques exhaustives, la difusió selectiva de la informació, la captura d'informació mitjançant OCR, etc.

“El vell somni d'Otlet i La Fontaine de confeccionar una bibliografia universal, compendi de tot allò publicat al món, s'atomitza i esdevé factible”

de la dècada dels 50, el qual fa necessari un canvi de mentalitat i de procediments per a abraçar el problema. En segon terme, el desenvolupament de la informàtica i, en general, de les noves tecnologies que proporcionen les eines necessàries per a portar a cap aquesta tasca.

Així es configura una disciplina que en el nostre país serà batejada amb el nom de *Documentació científica*. Una disciplina que té com a objectiu el control efectiu de totes les publicacions que pertanyen a una àrea determinada de la ciència, amb la utilització de les eines provinents dels avanços tecnològics de la informàtica. El vell somni d'Otlet i La Fontaine de confeccionar una bibliografia universal, compendi de tot allò publicat al món, s'atomitza i, com a resultat d'aquest procés, esdevé factible.

En els seus inicis, aquesta nova disciplina s'estructura en forma de grans bases de dades d'àrea, a les quals l'usuari té accés des d'un lloc remot mitjançant les xarxes de comunicació existents. L'aparició a començaments dels 80 de l'ordinador personal i, a les acaballes de la dècada, l'explotació comercial de la tecnologia d'emmagatzemament òptic –*compact disc*– permeten la conversió de l'esquema inicial; és a dir, que bases de dades situades en llocs de noms tan exòtics a les nostres oïdes com ara Palo Alto poden ser emmagatzemades en nous formats com el CD-ROM –*Compact Disc Read Only Memory*–

Els centres de documentació

Els centres de documentació –o serveis d'informació, per utilitzar la terminologia que s'aplica avui dia– tindrien com a característica diferenciadora, per contra d'enfocaments més generalistes –les biblioteques, per exemple–, la de centrar els seus treballs en una àrea determinada de la ciència o del coneixement, amb el conseqüent benefici per a l'usuari en assolir-se, als centres, un control més efectiu i profund sobre les publicacions de l'àrea en qüestió. En aquest sentit, coincidirien amb el concepte de biblioteca especialitzada arrelat, en una primera etapa, al nostre país. La figura del documentalista es revalorava, així, en convertir-se en un professional específic que aplica les tècniques d'anàlisi documental i els nous avanços tecnològics en l'àrea de coneixement del seu centre, tot esdevenint-ne un

“Les més recents publicacions posen l'èmfasi, més que no en el tractament, en la difusió de la informació”

vertader especialista. Resulta evident, en aquest sentit, que un professional de la informació relacionat amb la biomedicina diferisca, en els seus coneixements i formació, d'altre que desenvolupa el seu treball en una àrea com ara l'economia, a pesar que, pel que fa específicament a aquesta qüestió, alguns sectors atorguen una major importància al domini de la metodologia aplicada –les tècniques documentals–

que al coneixement de la matèria sobre la qual s'apliquen aquests mètodes.

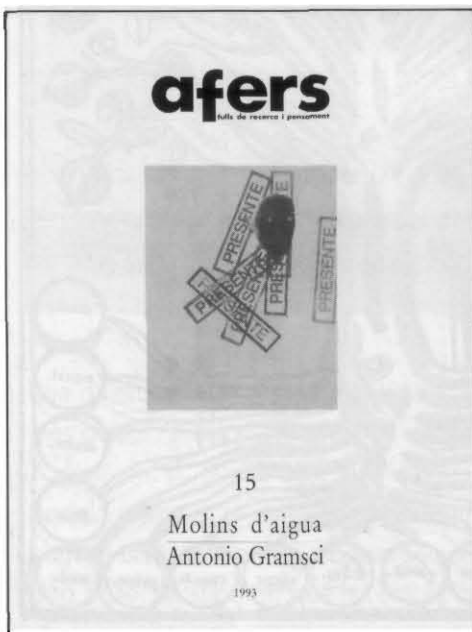
L'estructura i funcionament arquetípic d'un centre de documentació resulta, a causa de la seua varietat, difícil de precisar, però l'esquema bàsic diferencia tres apartats: les fonts informatives, el tractament pròpiament documental, i la difusió dels productes elaborats com a resultat de l'anàlisi documental de les fonts. En el bloc de les fonts utilitzades es manté una estreta col.laboració entre el científic/usuari i els components de l'equip del centre de documentació en les tasques de selecció de les fonts utilitzades per raons de pressupost. En aquest apartat cal assenyalar l'actual preponderància del concepte teòric «informació» davant el de «document».

El terme *tractament* respon a les tasques d'anàlisi estrictament documental de les fonts adquirides, que corresponen, en general, a la descripció interna i externa de l'obra analitzada, i es poden consultar de manera més detallada en qualsevol manual sobre documentació dels nombrosos que existeixen. Però, després d'una etapa en què el predomini del treball residia en les tasques pròpiament documentals, les

més recents publicacions de l'àrea posen l'èmfasi - sense deixar de reconèixer el caràcter central de l'anàlisi documental- en la difusió de la informació, ja que es tracta d'una àrea descuidada fins al moment pels professionals de la documentació. Termes com ara *marketing de centres de documentació* i *gestió de recursos informatius* comencen a formar part del vocabulari utilitzat pels professionals de l'àrea, junt a d'altres més tradicionals com els de *thesaurus*, *indexació*, *on-line*, etc. Es tracta, en realitat, d'una aplicació als centres de documentació de les tècniques de difusió emprades per qualsevol empresa del sector terciari; en aquest esquema, el client/usuari esdevé un element clau de la prestació del servei, és a dir, que un servei d'accés a la informació només existeix en el moment que és experimentat per l'usuari i tal i com ho percep. En subratllar les tasques de difusió, s'obri la porta a la col.laboració entre la documentació científica i àrees externes, fins ara, com l'edició electrònica, el marketing o la formació.

Alfonso R. Moreira
Documentalista

TRETZE

Revista fundada per:

Sebastià Garcia Martínez

Director:

Manuel Ardit Lucas

Subscripcions:

País Valencià

Apartat Correus 267

46470 Catarroja

Catalunya

Apartat Correus 29154

08080 Barcelona

VIII:15 (1993)

Molins d'aigua / Antonio Gramsci / Miscel·lània

Sergi SELMA CASTELL / Luis Pablo MARTÍNEZ SANMARTÍN / Vicenç Ma. ROSSELLÓ I VERGER / Thomas F. GLICK / Nicolás GARCÍA TAPIA / Giuseppe VACCA / Franco FERRI / Ricard VINYES RIBAS / Maria del Carme IRLÉS VICENTE / Josep Màrius CLIMENT I PRATS / Eliseu TOSCAS I SANTAMANS / Judit SUBIRACHS I BURGAYA / Carlos M. VILAS / Josep FONTANA / Pierre GUICHARD

VIII:16 (1993)

La burgesia als Països Catalans al segle XIX

Telesfor M. HERNÁNDEZ SEMPÈRE / Analet PONS I PONS / Just SERNA / Xavier VIDAL I OLIVARES / Àngels SOLÀ / Marició JANUÉ / Carles MANERA / Joaquim AZAGRA / Jaume PÉREZ MONTANER / Encarna GARCIA MONERRIS

- Subscripció anual (dos números): 4.000 Pta. (IVA inclòs)
- Exemplar solt: 3.180 Pta. (IVA inclòs)
- Pagament bancari: demaneu butlleta de subscripció